
DOSSIER

La perspectiva de gènere en la formació
en traducció: una mirada des de les
experiències docents

Presentació

Els últims anys i en línia amb les directives de les polítiques d'igualtat, la perspectiva de gènere s'ha anat implementant en la docència universitària. No obstant això, i malgrat el gran desenvolupament teòric en les accions de sensibilització, en propostes de competències sexe-genèriques i objectius d'aprenentatge relacionats, i en metodologies i sistemes d'avaluació que apliquen aquesta perspectiva, encara hi ha una manca d'exemples pràctics d'experiències docents que ajudin el professorat a entendre de manera integral i aplicada en què consisteix la introducció de la perspectiva de gènere en la docència i facilitar així la tasca d'implementar-la en les assignatures.

A l'àrea dels estudis de traducció, i a causa de la interdisciplinarietat de les matèries i assignatures necessàries per a la formació per a la traducció, hi ha nombroses publicacions sobre experiències docents amb perspectiva de gènere centrades en una única matèria o assignatura específiques, la majoria de les quals es troben en publicacions col·lectives sobre temes relacionats amb la traducció o bé en volums sobre docència amb perspectiva de gènere, en què comparteixen espai amb altres àrees de coneixement. També hi ha alguns monogràfics (pocs) que aglutinen experiències docents de diverses assignatures i matèries amb la finalitat de dotar la perspectiva de gènere en la docència de la traducció d'una visió global i més completa.

És en aquesta última línia de recerca i transferència del coneixement que es situa aquest dossier. S'hi recullen recursos, bases conceptuals, metodologies i pràctiques docents que, tot partint de contextos acadèmics diferents i d'un coneixement situat i, per tant, limitat, es configuren com a eines útils per facilitar la introducció de la perspectiva de gènere a l'aula de traducció i afavorir el disseny d'activitats en les nostres pròpies assignatures, amb les modificacions i/o adaptacions que calguin segons els diversos contextos acadèmics en els quals s'imparteixin.

De fet, en aquest dossier es recullen vuit experiències docents d'assignatures que pertanyen a diferents Plans d'Estudis de Traducció, implementades en sis universitats diferents (una universitat argentina, dues de britàniques i tres de l'Estat Espanyol), però que tenen en comú la voluntat d'il·lustrar de manera teoricopràcti-

ca com es pot introduir la perspectiva de gènere a l'aula, des d'un enfocament inclusiu, interseccional i decolonial, i reflexionar sobre el procés i els resultats obtinguts amb la finalitat de continuar construint i repensant críticament com s'incorpora aquesta dimensió a les nostres assignatures.

En el primer article, Marcella De Marco ens proposa un marc educatiu per introduir la consciència sexe-genèrica en la formació per a traductores/s en l'àmbit d'un projecte situat en un context acadèmic britànic; a partir dels primers resultats obtinguts en la implantació d'un curs pilot a l'aula de traducció, l'autora ens suggereix exemples d'activitats i aspectes que cal considerar en el disseny de les assignatures en el marc d'un projecte. En la mateixa línia de crear marcs amplis per aplicar la perspectiva de gènere a diferents assignatures, Gora Zaragoza ens proposa una metodologia teoricopràctica en el seu article, en què descriu com, a partir de la introducció d'una base teòrica composta per conceptes clau dels estudis de gènere i dels estudis de traducció, es dota l'alumnat de les eines necessàries per poder dur a terme una anàlisi de traduccions amb perspectiva feminista.

Els articles següents comprenen experiències docents des de les diferents sub-àrees o especialitats de la formació per a la traducció, que es concreten en assignatures diverses. Així doncs, Pilar Ordóñez ens presenta una experiència docent a l'assignatura de «Traductologia», en què l'autora assenjala que és una assignatura idònia per introduir de manera transversal la perspectiva de gènere amb un enfocament teoricopràctic, mitjançant un projecte que convida l'alumnat a reflexionar i a prendre consciència sobre la necessitat d'adoptar una actitud crítica i responsable envers els textos objecte de traducció i interpretació. Una altra experiència docent, en la qual la perspectiva de gènere és treballada de manera transversal, la presenta Lucía Molina en el marc del desenvolupament de la competència cultural en l'ensenyament de l'àrab com a segona llengua estrangera per a la traducció; en aquesta experiència, s'aborda la discriminació derivada per l'ús del *hijab* com a discriminació de gènere mitjançant tasques que porten l'alumnat a conèixer aspectes culturals i legislatius sobre el seu ús, a reflexionar sobre el biaix de gènere i a revisar els estereotips assignats a la dona musulmana.

A l'article següent, Lupe Romero presenta els resultats d'una experiència docent a l'assignatura «Teoria de la Traducció», en la qual, mitjançant una aproximació teoricopràctica en l'enfocament feminista de la traducció, l'alumnat s'ha dedicat a projectes de traducció audiovisual amb propostes de traducció feminista, ha aplicat les categories sexe-genèric, i nocions teòriques com la intenció del text original, la finalitat de la traducció i la modalitat traductora, per justificar-les o rebutjar-les, i ha reflexionat sobre la necessitat d'incorporar l'enfocament feminista de la traducció com un aspecte ètic en la professió. També en l'àmbit de la traducció audiovisual, però en aquesta ocasió centrat en la localització de videojocs, es presenta l'article de Carme Mangiron, els resultats del qual mostren que l'alumnat en el marc d'aquesta assignatura ha pogut reflexionar sobre el biaix de gènere i ha interioritzat l'ús del llenguatge inclusiu, i també que l'ensenyament dels videojocs i la seva traducció és un àmbit idoni per a la inclusió de la perspectiva de gènere.

Seguint en l'àmbit de la traducció especialitzada (en aquesta ocasió centrat en l'ensenyament de la traducció literària), María Laura Spoturno presenta un article en què, després de situar-nos en el marc normatiu de les polítiques de gènere vigents a l'Argentina, descriu les activitats, tasques i projectes d'aquesta assignatura, i també aporta valuoses reflexions que poden ajudar a pensar críticament la nostra praxi docent en matèria de traducció, gènere i feminismes.

En l'article que tanca aquest dossier, Olga Castro reflexiona sobre els reptes i oportunitats que comporta portar a l'aula, des d'una perspectiva interseccional i decolonial, la traducció a l'anglès de literatura feminista transgressora d'autores de l'àmbit hispà, en una assignatura que s'imparteix en un context acadèmic britànic; l'autora presenta els resultats d'una experiència docent en què no tan sols ha aconseguit més conscienciació sobre la necessitat d'una perspectiva feminista en totes les facetes de la vida, sinó també una passió per la traducció com a activitat ètica i política d'inexorable mediació ideològica i cultural.

Finalment, esperem que amb aquestes experiències docents hàgim pogut aportar el nostre petit gra de sorra en la construcció i reflexió d'una docència en consonància amb els reptes de l'agenda 2030, que en el nostre àmbit específic té com a finalitat la formació de traductores/s amb una consciència i una responsabilitat ètiques en l'exercici de la seva futura activitat professional, i contribuir d'aquesta manera a la construcció d'una societat més justa i igualitària.

Lupe Romero

Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat de Traducció i d'Interpretació

